

ASOCIAȚIA ROMÂNĂ DE ARHEOLOGIE

STUDII DE PREISTORIE

4/2007

**Editura Renaissance
București
2007**

ASOCIAȚIA ROMÂNĂ DE ARHEOLOGIE

STUDII DE PREISTORIE 4

COLEGIUL DE REDACȚIE

Redactor șef: Silvia Marinescu-Bîlcu

Membri: Douglass W. Bailey, Adrian Bălășescu, Cătălin Bem, Constantin Haită, Marcel Otte, Valentin Radu, Anne Tresset.

Coperta: Greutate din lut aparținând culturii Gumelnița (Căscioarele-*Ostrove*).

Colegiul de redacție nu răspunde de opiniile exprimate de autori.

Manuscrisele, cărțile și revistele pentru schimb, orice corespondență se vor trimite Colegiului de redacție, pe adresa Șos. Pantelimon 352, sc. C, ap. 85, sector 2, București sau prin email:
ara.romania@gmail.com; aroarh@yahoo.com

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Marinescu-Bîlcu Silvia

Studii de preistorie nr. 4/ Silvia Marinescu-Bîlcu ,

Douglass W. Bailey, Adrian Bălășescu, Cătălin Bem, Constantin Haită, Marcel Otte, Valentin Radu, Anne Tresset

Bucuresti, Editura Renaissance, 2007

ISBN 978-973-8922-28-0

330(075.8)

Sponsorizări și donații:

ADMINISTRAȚIA PORTULUI CONSTANȚA

S.C. DIGITAL DOMAIN S.R.L.

ISBN 978-973-8922-28-0

SUMAR

Douglass W. BAILEY An interview with Ruth Tringham	7
Roxana DOBRESCU Obsidianul din așezările aurignaciene din nord-vestul României <i>Obsidian in Aurignacian sites from north-west Romania</i>	17
Corneliu BELDIMAN, Diana-Maria SZTANCS Pierres et mammouths. Les ivoires ouverts au Paléolithique supérieur en Roumanie – données récentes	33
Radian-Romus ANDREESCU Valea Teleormanului. Considerații asupra plasticii antropomorfe <i>Telorman Valley. Aspects regarding anthropomorphic figurines</i>	53
Sanda BĂCUEȚ CRÎȘAN Cluj - Cheile Turzii - Lumea Nouă. From general to particular – discoveries in the Șimleu Depression	67
Silvia MARINESCU-BÎLCU "Greutăți" decorate din aria Gumelnița <i>Decorate "clay weights" in Gumelnița culture</i>	87
Alexandru DRAGOMAN, Sorin OANȚĂ-MARGHITU Against functionalism: review of Pietrele archaeological project	105
Cătălin LAZĂR, Valentin PARNIC Date privind unele descoperiri funerare de la Măriuța- <i>La Movilă</i> <i>Data about some funeral discoveries at Măriuța-La Movilă</i>	135
Mihaela GĂTEJ, Andrei SOFICARU, Nicolae MIRIȚOIU Expertiza antropologică a osemintelor umane de la Măriuța- <i>La Movilă</i> (com. Belciugatele, jud Călărași) <i>Anthropological expertise on human bones from Măriuța-La Movilă archaeological site</i>	159
Alexandru S. MORINTZ Neue daten zur prähistorischen Ansiedlung bei Tăușanca (Gemeinde Ulmeni, Bezirk Călărași)	169
Cristian SCHUSTER Erwägungen zu den befestigten bronzezeitlichen Siedlungen an der Unteren Donau (Südrumänien)	179
David PECREAU Archéontologie et Paléontologie. Les Insectes: témoins du passé des hommes et de leur environnement	189

PREZENTĂRI DE CARTE

Ludovic Orlando, *L'anti-Jurassic Park: Faire parler l'ADN fossile*, Aux éditions Berlin-Pour la Science, 2005, ISBN 2-7011-4136-2, 272 pag., 21 fig (Adriana Maria STAN)..... 201

Abrevieri..... 203

Obsidianul din așezările aurignaciene din nord-vestul României

Roxana DOBRESCU*

Abstract: *The earliest obsidian tools on the current territory of Romania were found in the Aurignacian sites from North-West. In other regions, they were produced later, in the Gravettian (one bladelet in Transilvania and eight bladelets in Moldavia).*

In the North-Western Romania, the production of obsidian tools is significant, starting with the Aurignacian and evolving throughout the Gravettian. In the Aurignacian sites, retouched tools were found associated with cores and blanks. Remetea Șomoș I is presumed to be a site where obsidian tools were produced, since the lithics found here were illustrating all the reduction stages of the chaîne opératoire, from core preparation to discarded pieces. The knapping methods employed were frontal or semi-turning. The core edge exhibits traces of fine abrasion. Among the non-retouched blanks (blades and flakes), 90% of them were obtained through the use of hard hammer. The knapper was striking very close to the edge of striking surface (a method that produces thin platforms). The blades are narrow (average = 17.5 mm) and thin (average = 3.5 mm). The most numerous pieces are the small flakes (between 10 and 30 mm). The tools (side scrapers, end scrapers, truncations) were generally made on bigger blades (average length = 23.87 mm, average width = 6.37 mm). The obsidian is mostly black, but there are some grey pieces as well. No obsidian deposits were found through geological and archaeological surveys, but some perlite deposits were identified.

The specialists consider the obsidian to originate from more remote areas, as Eastern Slovakia or Tokay (Hungary). Even though the surveys didn't reveal any obsidian deposit, it is likely that they existed at the time, since the obsidian usually occurs together with the perlite. As for the populations, it is possible that they came from other regions of the Great Carpathian Depression: Eastern Slovakia, Southern Poland or southern Ukraine. They had the knowledge and skills for knapping the obsidian, which allowed them to work the volcanic glass from the local deposits.

Rezumat: *Pe teritoriul actual al României, obsidianul arheologic este prezent în așezările aurignaciene din Nord-Vest. În celelalte regiuni, această sticlă vulcanică apare mai târziu, în Gravettian (în Transilvania: 1 lamelă, în Moldova: 8 lamele).*

În Nord-Vest apare o adevărată producție de obsidian, care începe în Aurignacian și se dezvoltă în Gravettian. Astfel, în siturile din Nord-Vestul României, piesele fasonate au fost găsite alături de produse de debitaj și de nuclee. Cel mai reprezentativ sit este Remetea Șomoș I, așezare producătoare de unelte. Aici sunt prezente elemente care caracterizează une chaîne opératoire, respectiv de la pregătirea blocului și până la abandonul său. Debitajul este de tip frontal sau semi-turmant. La marginea planului de lovire se observă o abraziune fină. În ceea ce privește suporturile brute (lame sau așchii), putem afirma că în aproximativ 90% din cazuri, a fost folosită percuția directă dură. Cioplitorul a lovit foarte aproape de marginea planului de lovire (caracteristică a taloanelor subțiri). Lamele sunt înguste (l medie = 17,5 mm) și subțiri (gr. medie = 3,5 mm). Așchiile de mici dimensiuni predomină (între 10 – 30 mm). Uneltele (racloare, grattoare, trunchieri etc.) sunt realizate, în general, pe suporturi laminare mai solide (l medie = 23,87 mm, gr. medie = 6,37 mm). Culoarea predominantă a obsidianului este negru, celelalte piese fiind fumurii.

În urma prospecțiunilor geologice și a celor arheologice efectuate în această regiune nu au fost descoperite surse de obsidian, ci doar cariere de perlit. Din acest considerent s-a vorbit întotdeauna de o origine exterioară a obsidianului din această regiune, avându-se în vedere sursele din zona Tokaj sau pe cele din Slovacia. Chiar dacă prospecțiunile geologice nu au găsit până în prezent obsidian în nord-vestul României, noi considerăm că el poate avea o origine locală. Presupunem că grupurile aurignaciene care s-au instalat aici au găsit această materie primă, pe care, cunoscând-o deja, au știut cum s-o prelucreze.

Keywords: *obsidian, Aurignacian, North-Western Romania, Remetea Șomoș I.*

Cuvinte cheie: *obsidian, Aurignacian, Nord-Vestul României, Remetea Șomoș I.*

1. Caracteristici, formare și surse

Sensu lato numim obsidian întregul ansamblu de roci sticloase vulcanice.

Obsidianul, *sensu stricto*, este o rocă acidă, practic lipsită de cristale, fiind o adevărată sticlă: compoziția sa chimică elementară este, deci, foarte omogenă pe ansamblul lavei vulcanice (1 mg sau 1 tonă ar da aceleași rezultate). Vâscozitatea foarte ridicată, datorată absenței apei în magma granitică, împiedică orice recristalizare, ceea ce are drept rezultat scurgeri foarte scurte de obsidian (M. Menu 1991).

Obsidianul este negru, colorat de oxizii de fier sau de magneziu. Caracteristică este spărtura sa netedă, concoidală și întotdeauna strălucitoare. Obsidianul poate fi ușor debitat, devenind transparent atunci când grosimea sa este redusă. Duritatea este de 5 – 5 ½. În clasificarea sa privind

---

* Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, Str. Henri Coandă, nr. 11, București, sector 1, roxana_dobrescu@yahoo.fr

rocile dure (criteriul fiind maleabilitatea în cioplire), J. Tixier a plasat obsidianul pe locul întâi, înaintea silexului (J. Tixier *et alii* 1980).

Obsidianul s-a format în urma răcirii rapide a unei roci în fuziune, bogată în gaz și vâscoasă și în care gazele au rămas în interior. Această rocă este cunoscută mai ales în zonele vulcanismului terțiar și este cuprinsă adesea în asociațiile petrografice specifice regiunilor de comprimare și subducție a plăcilor litosferei. Magma - calcoalcalină, leucogranitică, salică, acidă, bogată în alcalii – a fost extrusă în mediul marin unde, datorită prezenței apei, răcirea a fost bruscă, fiind împiedicată cristalizarea. După unii autori, aceste condiții ar fi întrunite și în mediul continental (M. Cârțumaru *et alii* 1985). Proprietățile sale chimice îl disting de celelalte sticle vulcanice cu care de multe ori este confundat: riolitul, perlitul, pechsteinul.

Pentru caracterizarea sa din punct de vedere chimic, vom lua în considerare factorii de legătură (f_L) și de substituție (f_S), precum și factorul apă. Factorul de legătură reprezintă raportul dintre numărul de atomi de oxigen și numărul de atomi de siliciu și aluminiu proveniți din oxizii care au format sticla:

$$f_L = O/(Si + Al).$$

Factorul de substituție indică proporția de aluminiu din siliciu; pe măsură ce aceasta crește, f_S se micșorează:

$$f_S = 100Si/(Si + Al).$$

La obsidian f_S este superior sau egal cu 80.

Principala sa caracteristică este procentul foarte scăzut (sub 1%) de apă, obsidianul fiind practic o rocă anhidră. În felul acesta el se distinge de pechstein și de perlit. Pechsteinul este un riolit în întregime sticlos, maroniu. Cantitatea de apă se situează între 1% și 3%. Perlitul este o sticlă vulcanică acidă, hidratată, de culoare albă, cenușie, verzuie și structură specifică (suprafețe concave și concentrice).

Surse de obsidian

Au fost inventariate principalele surse de obsidian, susceptibile a fi furnizat în preistorie această materie primă folosită la fabricarea uneltelor (muchie foarte tăioasă) sau a elementelor de decor și de podoabă. În Europa și Asia aceste surse sunt:

1. Sursele mediteraneene: insulele Sardinia, Palmarola, Pantelleria, Lipari, Vulcano, Melos, Antiparos, Giali.
2. Sursele anatoliene: cele mai importante la Acigöl și Ciftlik.
3. Sursele armeniene: în regiunile Kars și Nemrut Dag.
4. Sursele din Carpați: cu cele două zone
  - slovacă (Carpatică I);
  - ungară (Carpatică II).

Importante surse de obsidian se întâlnesc însă și pe celelalte continente. Astfel, pe continentul american, ele există în Utah, Arizona, New Mexico, Oregon, California. Alte depozite se află în Guatemala, Mexic și Ecuador. O altă zonă importantă o reprezintă insulele din zona Pacificului (J.R. Bird 1991). Obsidianul african provine mai ales din Etiopia.

Obsidian arheologic în Europa Centrală și Estică

Sursele de obsidian din cele două zone carpatice, Slovacia Centrală și sud-vestul Slovaciei/nord-estul Ungariei, au fost descrise de Williams & Nandris (1977). Diferența principală dintre cele două zone este reprezentată de culoare și transparență; obsidianul din Ungaria este negru și opac, în timp ce obsidianul care provine din Slovacia este gri spre gri-maroniu, fiind și semi-transparent (O.W. Thorpe *et alii* 1984).

Prima epocă în care apare obsidianul în această parte a Europei este Musterianul; amintim în acest sens artefactele găsite la Subaljuk (Ungaria) sau pe cele de la Korolevo (Ucraina). Numărul lor crește odată cu culturile Paleoliticului Superior (Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Ucraina și România). În timpul Aurignacianului, folosirea obsidianului este destul de redusă, de multe ori prelucrarea acestuia având loc aproape de sursele de materie primă. Astfel, la Barca I și II obsidianul reprezintă 6% și respectiv 9% din ansamblul materialului litic, iar la Tibava 19% (L. Banesz 1968). În siturile aurignaciene din nord-vestul României, cu o singură excepție, procentajele sunt reduse. Astfel, la Bușag, obsidianul reprezintă 1,93% din ansamblul materialului litic, la Călinești I 0,25%, iar la Boinești 1,40%. La Remetea Șomoș I, procentajul de 23,66% nu este cel real, întrucât el reprezintă calculul făcut pe ansamblul colecției păstrate (din păcate, nu cunoaștem totalul de piese descoperite). Oricum, el se apropie de procentajul de la Tibava, unde este semnalat un atelier de prelucrare a obsidianului.

În Gravettian, în unele așezări, ca de exemplu cea de la Cejkov (Slovacia), există o industrie exclusiv de obsidian.

2. Siturile aurignaciene din N – V României

În Bazinul Transilvaniei, obsidianul nu apare decât în Gravettian, la Cremenea, sub forma unei mici lamele (Al. Păunescu 1966), iar în restul teritoriului României este semnalat sporadic în Moldova: 8 piese microlitice gravettiene descoperite la Piatra Neamț – Pietricica, Lespezi – Lutărie – niv. II, Buda – Dealul Viilor – niv. I și Udești (Al. Păunescu 1998). Aceste semnalări sunt însă cu totul ne semnificative.

În regiunea de nord-vest a României (fig. 1) se poate vorbi de o producție de obsidian, care începe în Aurignacian și se dezvoltă în Gravettian. În această arie geografică există zone în care apar perlitele. Ne interesează aceste surse, întrucât obsidianul apare deseori asociat cu perlitul. De exemplu, în zona Tokaj (Ungaria), depozitul de obsidian se află într-un corp de perlit, asociat cu roci care prezintă un caracter intermediar. Zăcămintele sunt lentiforme, cu o compoziție chimică similară cu cele de la Orașu Nou, puse în loc în tortonian și aparținând aceleiași faze de vulcanism (M. Cârciumară *et alii* 1985).

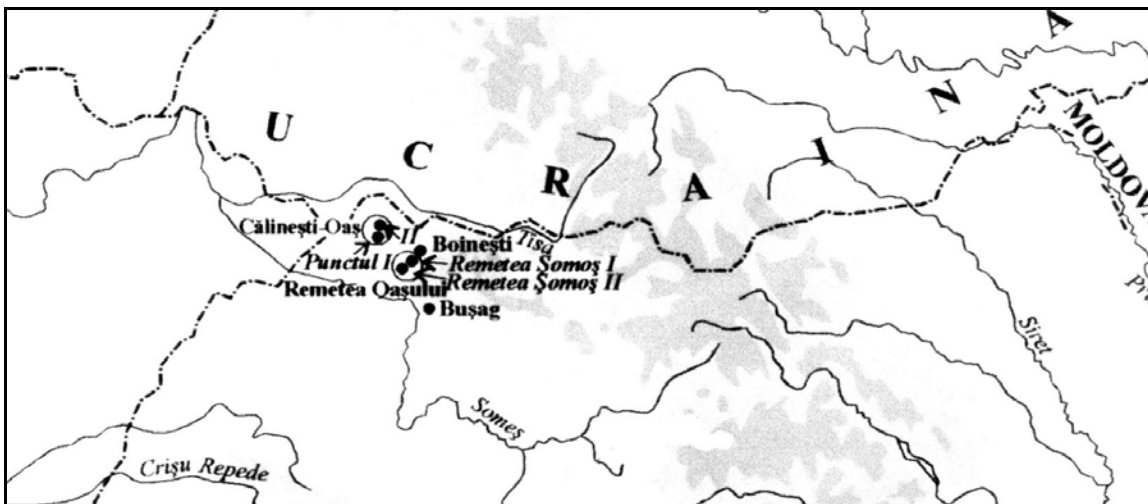

Fig. 1. Situri aurignaciene din NV României.
Aurignacian sites from the NW of Romania.

În zona românească perlitele afloră în dealurile de la Orașu Nou (ex. Dealul Nucilor), la Medieș-Vii (Medieșul Aurit), în satul Coca (com. Călinești-Oaș), pe versantul vestic al Dealului Șomoș, precum și în Piatra Buhu din Dealul Vodoș. Prospekțiunile geologice făcute în zonă, precum și cercetările făcute de arheologi în carierele de perlit (M. Cârciumară în anii '80, R. Dobrescu și Ph. Walter în anii '90) nu au semnalat nici o sursă locală de obsidian. În literatura de specialitate apare în general teoria unei origini exterioare, considerându-se regiunea munților Tokaj drept o posibilă sursă de aprovizionare (M. Bitiri 1972). După analiza materialului litic din nivelul aurignacian din zonele Oaș și Maramureș susținem, mai degrabă, originea locală a acestei materii prime¹. În aceste așezări nu s-au găsit doar piese finite, ci și numeroase produse de debitaj, inclusiv nuclee. Numărul acestor piese va crește simțitor în Gravettian. Mai există un aspect care ni se pare important. Suntem din ce în ce mai convinși că oamenii acestor așezări au venit din regiuni mai îndepărtate (Slovacia Orientală, sudul Poloniei, sudul Ucrainei, deci din marea depresiune intracarpatică) cu cunoștințe de prelucrare a obsidianului (vezi așezări din Slovacia, ca Tibava sau Nova Dedina). Odată ajunși în regiunile noastre și întâlnind această materie primă, au știut cum s-o exploateze (R. Dobrescu 2003b).

Vom prezenta în continuare, în ordine cronologică, așezările aurignaciene cu obsidian (vezi tabelul de mai jos).

¹ În urma analizelor făcute pe pe un eșantion de 16 piese arheologice din România și Slovacia, M. Cârciumară lansează ipoteza unei provincii-sursă de obsidian, care cuprinde deja celebra zonă Tokaj, dar și eventuale puncte din nord-vestul României (M. Cârciumară *et alii* 1985).

Sit	Unelte	Lame(le)	Așchii	Nuclee	Spărturi, esquilles	Total
Bușag	1	2	18	1	13	35
Remetea Șomoș I	15	13	45	1	32	106
Călinești I	1	0	0	0	0	1
Boinești	3	0	0	0	0	3

• BUȘAG

În număr de 35, piesele din obsidian descoperite în nivelul aurignacian de la Bușag se clasifică în felul următor:

unelte - 1;
 lame brute - 2;
 așchii neretușate - 18;
 nucleu - 1;
esquillements, spărturi - 13.

1. Unelte (1)

Este o piesă cu trunchiere dreaptă, având drept suport un fragment proximal de lamă (32 mm/ 19 mm/ 4 mm). Retușele de tip *écailleuses*, directe, abrupte, se situează pe trunchiere și parțial pe o latură.

2. Lame brute (2)

Sunt două fragmente meziale de lame. Prima are dimensiunile de 27 mm/ 31 mm/ 2 mm, prezintă o bună regularitate a laturilor și nervurilor, este ușor arcuită și se încadrează în faza de *plein débitage*. Ea a fost spartă prin flexiune. Al doilea fragment, spart în timpul debitajului, are dimensiunile de 24 mm/ 21 mm/ 7 mm, prezintă o regularitate medie a marginilor și nervurilor, este ușor arcuit și se situează în faza de reamenajare a nucleului.

3. Așchii neretușate (18)

Starea lor de conservare este bună: 10 întregi, 6 proximale, 2 distale. Dintre acestea, 6 sunt așchii laminare.

Criterii metrice și morfologice

Având în vedere eșantionul redus, nu s-a operat cu clase de mărimi, fiind măsurate doar mediile dimensiunilor: lungime, lățime și grosime. Astfel, lungimea medie este de 34,7 mm, lățimea medie de 25, 16 mm, iar grosimea medie de 5,77 mm.

Cortex

Au fost observate două așchii corticale și două așchii cu o plajă corticală de 20% pe o latură.

Tehnici de percuție

Au fost determinate următoarele tipuri de taloane: 7 netede, 1 cortical, 2 diedre, 4 punctiforme. Grosimea medie a taloanelor este de 4,1 mm. Am observat că 11 așchii au fost debitate cu percutorul dur, iar 5 cu percutorul moale. Pentru două piese nu a putut fi determinată tehnica de percuție.

Faza tehnologică

Au fost identificate următoarele faze:

prepararea nucleului - 8 cu negative de *crête*;
 - 2 așchii corticale.
 reamenajarea nucleului - 5 de flanc;
 - 1 *néo-crête*;
 - 2?

Accidente

Au fost observate amândouă tipurile: *outrépassé* (2), *réfléchi* (5).

Observații

Am identificat 9 piese puternic patinate și 2 slab patinate.

4. Nucleu

Este un nucleu terminat în debitaj de așchii (35 mm x 17 mm x 36 mm); puternic patinat, starea lui de conservare nu este bună. Este un nucleu epuizat, pe care se observă numeroase

accidente de debitaj. În faza de abandon, debitajul este de tip frontal, el derulându-se între două planuri de lovire. Pe flancuri se observă negative de *néo-crête*. Numeroasele accidente de cioplire au făcut imposibilă continuarea debitajului.

S-a observat că 60% din eșantionul de obsidian o reprezintă piesele puternic patinate.

• REMETEA ȘOMOȘ I

Cele 106 piese inventariate au fost clasificate astfel:

- 15 unelte;
- 13 lame și lamele brute;
- 45 așchii neretușate;
- 1 nucleu;
- 32 *esquilles*, spărturi.

1. Unelte (15) (pl. 1, 2)

- 2 gratoare: atipic și carenat atipic;
- 1 lamă retușată cu o *encoche* clactoniană inversă;
- 1 lamelă retușată;
- 1 vârf Levallois retușat;
- 1 trunchiere retușată oblic;
- 1 denticulată pe cuțit *à dos* natural;
- 4 racloare: - 2 simplu concav
  - 1 convergent biconvex
  - 1 pe față plană;
- 1 *encoche*;
- 1 așchie retușată;
- 2 piese diverse (retușate).

Suporturile pe care au fost făcute aceste unelte sunt: 8 lame (una întregă, 4 proximale, una mezială, 2 distale), 1 lamelă (fragment mezial), 5 așchii (2 întregi, una proximală, 2 distale), 1 suport neidentificat (pentru racloarul pe față plană).

a. Suporturile laminare

Criterii metrice

Lungimea nu a fost luată în calcul, având în vedere procentul ridicat de fragmentare.

Lățimea medie a suporturilor laminare este de 23,87 mm, iar grosimea medie de 6,37 mm.

Lamela păstrată în întregime are următoarele dimensiuni: L = 16 mm/ l = 14 mm/ gr. = 2 mm.

Caracteristici morfologice și tehnologice

R e g u l a r i t a t e

În ceea ce privește regularitatea marginilor și a nervurilor observate pe suporturile laminare, am constatat că două prezintă o bună regularitate a laturilor și nervurilor, iar 6 prezintă o regularitate medie. Pentru o singură piesă ea nu a putut fi determinată; este vorba de grattoarul atipic, din care nu s-a păstrat decât fruntea acestuia.

C u r b u r a

În general piesele sunt ușor arcuite (4 ex.) sau plate (1 ex.). Doar două piese prezintă o curbura importantă. Este vorba de grattoarul carenat atipic, care se încadrează în faza de preparare a nucleului și de piesa cu trunchiere retușată, care din punct de vedere tehnologic se situează în faza de reamenajare a suprafeței principale de debitaj.

T a l o n u l

Au fost observate 5 taloane: 4 netede și 1 fațetat. Grosimea medie a taloanelor este de 2,6 mm, deci taloane subțiri.

În ceea ce privește tehnicile de percuție, acolo unde ele au putut fi identificate, a fost folosit percutorul dur (bulb proeminent și câteodată chiar un mic *esquillement* pe bulb).

F a z a t e h n o l o g i c ă

Au fost observate următoarele faze tehnologice:

preparare - 1 (negative de *crête?*);

plein débitage: - 4 pe suprafața principală de debitaj

- 1 de flanc;

reamenajare: - 1 pe suprafața principală de debitaj
- 2 de flanc.

Pentru o singură piesă faza tehnologică n-a putut fi stabilită.

A c c i d e n t e

Au fost remarcate cele două tipuri de accidente: *réfléchi* 1 / *oultrepassé* 1.

b. Suporturile așchii

Criterion metrice

Doar două așchii și-au păstrat lungimea inițială: 55 și 61 mm.

Lățimea medie calculată la toate așchiile este de 29,66 mm, iar grosimea medie de 4,4 mm.

Caracteristici tehnologice

Au fost observate două faze tehnologice: prepararea - 4 (1 = așchie corticală), reamenajarea - 1?

T a l o n

Au fost identificate următoarele tipuri de taloane: 1 neted, 1 cortical, 1 fațetat.

Ele au o grosime medie de 5 mm. Sunt, deci, spre deosebire de cele ale suporturilor laminare, taloane cu o grosime medie.

Așchiile au fost debitate cu percutorul dur.

Gratoare (2)

Gratoar atipic

S-a păstrat doar fruntea gratoarului (pl. 2/7). Aceasta a fost realizată printr-un singur etaj de retușe, de tip *écailleuse*, non-convergent. Convexitatea frunții gratoarului are următoarele dimensiuni: $\hat{i} = 6 \text{ mm}$ / $L = 15 \text{ mm}$. Partea activă a piesei se situează în partea distală.

Gratoar carenat atipic (pl. 2/1)

Fruntea gratoarului a fost obținută prin două etaje de retușe, de tip *écailleuse*, semi-abrupt, non-convergent. Convexitatea frunții este dată de dimensiunile de: $\hat{i} = 10 \text{ mm}$ / $L = 36 \text{ mm}$. Partea activă a piesei se află în partea distală și pe o latură (retușe de tip *écailleuse*).

Lamă și lamelă retușate (2)

Lama prezintă pe o latură retușe de tip *écailleuse*, semi-abrupt și o *encoche* inversă (pl. 1/6).

Lamela prezintă pe o latură retușe de tip *écailleuse*, continue (pl. 2/6).

Racloare (4)

Trei au drept suporturi așchii (întreagă, proximală, distală), unul o lamă (fragment proximal) (pl. 1/1, 4; pl. 2/3, 5).

Partea activă a uneltelor se situează în două cazuri în partea distală, într-un caz în partea distală și pe cele două laturi, iar în altă situație pe o latură.

Retușele sunt de tip: *écailleuses*, verticale - 2;

écailleuses, verticale-abrupte - 1;

abrupte, inverse - 1;

écailleuses, inverse, semi-abrupte - 1.

Denticulată (1)

Unealta are drept suport o așchie întreagă (55 mm/ 26 mm/6 mm), retușele fiind de tip *écailleuses*, directe, abrupte, situate pe o latură (pl. 1/3).

Encoche (1)

Este o *encoche* inversă (pl. 1/5), având drept suport o lamă proximală (25 mm/ 21 mm/ 5 mm), cu o bună regularitate a marginilor și nervurilor, ușoară arcuire, ea încadrându-se în faza de *plein débitage*. Retușele prin care a fost realizat acest tip de unealtă sunt *écailleuses*, verticale, partea activă a uneltei situându-se în extremitatea distală.

Trunchiere retușată oblic (1)

Unealta are drept suport o lamă proximală (21 mm/ 22 mm/ 6 mm), cu o regularitate a marginilor și nervurilor medie, debitată cu percutor dur. Se încadrează în faza de *plein débitage* de flanc. Trunchierea a fost făcută prin retușe *écailleuses*, semi-abrupte. Partea activă a uneltei se situează în extremitatea distală, pe trunchiere (pl. 1/8).

Vârf Levallois retușat (1)

Suportul este constituit dintr-o lamă întregă (43 mm/ 17 mm/ 6 mm), cu o regularitate a marginilor și nervurilor medie, cu o ușoară arcuire, debitată cu percutor moale. Se situează probabil în faza de reamenajare a flancului. Retușele sunt *écailleuses*, oblice, partea activă a uneltei situându-se pe trunchiere și parțial pe o latură (pl. 1/2).

Așchie retușată (1)

Este o așchie distală (42 mm/ 21 mm/ 3 mm), debitată cu percutor dur. Faza tehnologică nu a putut fi precizată. Retușele se situează în partea distală și sunt, credem noi, mai degrabă retușe de folosire (pl. 1/9).

Piese diverse (2)

Suportul este o lamă proximală, ce se încadrează probabil în faza de reamenajare a flancului. Partea activă a acestei unelte se află în extremitatea distală (retușe abrupte) și pe o latură (retușe inverse) (pl. 1/7; pl. 2/2).

2. Lame și lamele brute (13)

Au fost identificate 6 lame (3 proximale, una mezială, 2 distale) și 7 lamele (2 întregi, 2 proximale, 2 meziale, una distală) (pl. 3).

Criteria metrice

Având în vedere că lamele s-au păstrat doar fragmentar, lungimea acestora este irelevantă. Au fost calculate doar lățimea și grosimea medie a acestora. Astfel, lățimea medie este de 17,5 mm, iar grosimea medie de 3,5 mm. Se observă diferența dintre suporturile brute și cele alese pentru a fi transformate în unelte. Astfel, pentru unelte au fost alese suporturi mai late (23,87 mm) și mai groase (6,37 mm), deci mai solide.

În ceea ce privește lamelele, două și-au păstrat lungimea inițială: 28 mm și 31 mm. Lățimea medie a acestora este de 10 mm, iar grosimea medie de 3,28 mm. Comparații cu suporturile pentru unelte nu poate fi făcută, întrucât nu avem decât o singură lamelă transformată în unelaltă.

Caracteristici morfologice și tehnologice

Regularitatea marginilor și a nervurilor este în 9 cazuri bună, iar în 4 medie. În ceea ce privește curbura acestora, am observat că în afara unei singure piese (plată), restul prezintă o ușoară arcuire (6 ex.), sau o curbura importantă (6 ex.).

Talou

Au fost observate următoarele tipuri de taloane: 5 netede, 1 diedru, 1 punctiform.

În ceea ce privește tehnicile de percuție, 6 piese au fost debitate cu percutor dur și una cu percutor moale.

Faza tehnologică

Au fost observate aproape toate fazele tehnologice:

- 1 - *sous-crête tabulaire*;
- 10 - *plein débitage* (4 - *plein débitage* de flanc);
- 1 - *néo-crête*;
- 1 - reamenajare a suprafeței principale de debitaj.

Accidente

Și aceste piese prezintă accidente de debitaj: 2 *outrépassées*/ 1 *réfléchie*.

3. Așchii neretușate (45)

Așchiile brute se clasează în felul următor: 20 întregi, 9 proximale, una mezială, 14 distale, 1 ? Dintre acestea, șase sunt așchii laminare.

Criteria metriceLungime

Pentru lungime s-a operat cu clase de 10 mm.

Clasă	Efectiv	%	L med.	l med.	gr. med.
10 – 20 mm	10	50	17,20 mm	13,20 mm	2,5 mm
21 – 30 mm	6	30	24,16 mm	17,50 mm	4,16 mm
31 – 45 mm	4	20	38,50 mm	24,75 mm	7,5 mm

Observăm că se disting așchiile de dimensiuni mici (10 – 30 mm) și cele de dimensiuni mijlocii (31 – 45 mm). Predomină așchiile mici: 80%.

Lungimea medie calculată pentru toate așchiile care și-au păstrat lungimea inițială este de 23,55 mm.

Lățime (calculată pentru toate cele 45 așchii)

Limitele acestei dimensiuni merg de la 9 la 48 mm.

Clasă	Efectiv	%	l med.
10 – 20 mm	31	68,88	14,41 mm
21 – 30 mm	7	15,55	23 mm
31 – 40 mm	2	4,44	31,5 mm

Majoritatea așchiilor se încadrează în clasa celor cu lățime mică. Lățimea medie măsurată pe tot eșantionul este de 17,33 mm.

Grosime

Limitele acesteia sunt cuprinse în intervalul 1 – 13 mm.

Clasă	Efectiv	%	gr. med.
1 – 5 mm	39	86,66	3,23 mm
6 – 10 mm	4	8,88	8,5 mm
11 – 15 mm	2	4,44	13 mm

Clasa așchiilor "fine" este cea mai numeroasă (39 ex.), restul fiind așchii de grosimi medii. Grosimea medie calculată pe întreg eșantionul este de 8,24 mm.

Caracteristici tehnologice și tehnici de percuție

Fază tehnologică

Au fost observate toate fazele tehnologice:

prepararea nucleului - 21 cu negative de *crête*
- 3 corticale;

început de debitaj - 1;

plein debitage - 1;

reamenajare - 10 de flanc

- 4 pe suprafața principală de debitaj;

nedeterminată - 3.

Cortex

Aproape 35% din așchii prezintă cortex, a cărui întindere variază de la 5% la 100%. În faza de preparare se situează cam 13% din totalul așchiilor (peste 50% cortex).

Talon

Au fost identificate următoarele tipuri de taloane: 4 corticale, 16 netede, 7 punctiforme.

Grosimea medie a taloanelor este de 2,75 mm, deci, este vorba de taloane subțiri. În ceea ce privește percuția, în 9 cazuri ea nu a fost recunoscută. În rest, cu o singură excepție, ea a fost realizată cu percutorul dur.

Accidente

Au fost remarcate numeroase accidente: 27 de tip *outrépassé* și *réfléchi*.

4. Nuclee (1)

S-a păstrat un singur nucleu terminat într-un debitaj de lame (pl. 2/8).

Dimensiunile acestuia sunt: 42 mm/ 32 mm/ 29 mm.

Suprafața principală de debitaj

Dimensiuni: L = 38 mm/ l med. = 32 mm.

Tip = largă.

Curbură = plată.

Spate

Este plat și este delimitat de o muchie și o *néo-crête*.

Plan de lovire

Nucleul prezintă un singur plan de lovire, de tip neted. Marginea acestuia a suferit o abraziune fină. Unghiul planului de lovire cu suprafața principală de debitaj este de 74°. Dimensiunile planului de lovire sunt: L = 16 mm/ l = 23 mm.

Crête

A fost observat pe spatele nucleului un negativ transversal care poate proveni dintr-o *crête* de tip lateral.

Néo-crête

Se situează pe spatele nucleului, ea fiind formată din 5 negative transversale.

Tip de debitaj

Debitajul este tip semi-turnant pe două flancuri.

Abandon

Ne aflăm în fața unui abandon de tip economic, datorat numeroaselor accidente de pe suprafața principală de debitaj.

În final dorim să mai facem două observații: partea distală a nucleului este ilizibilă; obsidianul a suferit o puternică patinare pe întreaga sa suprafață.

• CĂLINEȘTI I

În nivelul aurignacian de aici s-a descoperit o singură piesă. Este vorba de un gratoar atipic, care are drept suport un fragment mezial de așchie laminară, cu dimensiunile: 43 mm/ 28 mm/ 9 mm. Ea se încadrează probabil în faza de preparare a nucleului, fiind debitată cu percutor dur.

Partea activă a uneltei se situează în extremitatea distală a piesei și pe o latură. Fruntea gratoarului a fost obținută printr-un singur etaj de retușe. Unghiul format de fruntea gratoarului cu spatele piesei este de 59°, iar convexitatea este de L = 24 mm/ î = 6 mm (pl. 4/4).

• BOINEȘTI

În nivelul aurignacian din această stațiune au fost descoperite trei unelte de obsidian:

2 gratoare - 1 *à museau*

- 1 pe vârful de lamă;

1 fragment de lamă *appointée* retușată.

Gratoarul *à museau*

Are drept suport o așchie întreagă (46 mm/ 43 mm/ 13 mm), debitată cu percutor dur și care se încadrează în faza de preparare a nucleului (așchie corticală).

Partea activă a uneltei se situează în extremitatea distală și pe o latură. Retușele sunt de tip *écailleuse*, directe, non-convergente. Fruntea gratoarului a fost obținută prin două etaje de retușe. Convexitatea se caracterizează printr-un unghi de 72°, L = 42 mm, î = 15 mm. Suportul este *outrépassé*, iar obsidianul a suferit o puternică patinare (pl. 4/1).

Gratoarul pe vârful de lamă

Suportul acestei unelte este un fragment distal de lamă (37 mm/ 27 mm/ 7 mm), cu o regularitate a laturilor și a nervurilor medii, cu o arcuire importantă și care se încadrează în faza de reamenajare a suprafeței principale de debitaj (pl. 4/2).

Retușele, de tip *écailleuses*, directe, continue se situează în extremitatea distală și pe cele două laturi. Fruntea gratoarului a fost obținută printr-un singur etaj de retușe *écailleuses*, non-convergente. Convexitatea se caracterizează printr-un unghi de 65°, L = 26 mm, î = 10 mm.

Suportul s-a spart în timpul debitajului, el suferind un accident de tip *outrépassé*. Obsidianul este puternic patinat.

Lama retușată

Este un fragment distal de lamă (22 mm/ 17 mm/ 4 mm), cu o regularitate medie a marginilor și a nervurilor, plat, încadrându-se în faza de preparare a nucleului (lamă corticală). Retușele de tip *écailleuses*, abrupte se situează în extremitatea distală și pe două laturi (pl. 4/3).

Suportul este *outrépassé*, este acoperit de cortex în proporție de 90%, iar obsidianul este patinat.

Concluzii

Avem patru așezări cu piese din obsidian. Cea mai veche dintre ele, Bușagul, conține un număr redus de piese, dintre care majoritare sunt așchile, spărturile și micile *esquilles*. Ne putem pune întrebarea dacă nu cumva produsele finite au părăsit situl, fiind folosite la schimb, sau pur și simplu au plecat odată cu grupul de aici.

La Călinești I și Boinești, singurele piese păstrate sunt unelte. Aceste două așezări sunt foarte apropiate de Remetea Șomoș I, unde avem o adevărată producție de piese din obsidian. Ne întrebăm din nou care ar putea fi proveniența acestor piese. Cronologic, cele trei așezări se încadrează în faza III de dezvoltare a Aurignacianului din N-V României (R. Dobrescu 2003a). Pornind de la ideea contemporaneității lor și având în vedere distanța extrem de redusă dintre cele trei așezări, ne hazardăm în a lansa ipoteza că piesele din obsidian au fost făcute la Remetea Șomoș I, sau poate că este vorba de același grup care s-a așezat pe dealurile de la Boinești sau Călinești (R. Dobrescu 2002).

Din punct de vedere a prelucrării obsidianului, Remetea Șomoș I este situl cel mai interesant, întrucât el se pretează la o analiză tehnologică. Materialul litic cuprinde toate piesele necesare unei analize de tip tehnologic, începând cu produsele finite și terminând cu nucleele. Astfel, avem aici întregul lanț operațional, care merge de la prepararea blocului până la abandonul acestuia. Vom sintetiza câteva caracteristici ale debitajului pe obsidian, așa cum apare el în aceste așezări.

1. Nucleu. S-a observat o abraziune fină pe marginea planului de lovire, care formează cu suprafața principală de debitaj, în momentul abandonului, un unghi de 74°. Debitajul este de tip semi-turnant sau frontal.

2. Suporturi brute. Fie că este vorba de lame sau așchii, am observat că în proporție de peste 90% ele au fost debitate cu percutorul dur, lovindu-se foarte aproape de marginea planului de lovire, taloanele fiind astfel, subțiri. În ceea ce privește lamele, acestea sunt înguste ($l = 17,5$ mm) și subțiri (gr. = 3,5 mm). Cât despre așchii, predomină așchile mici (peste 80%), adică cele situate în intervalul 10-30 mm.

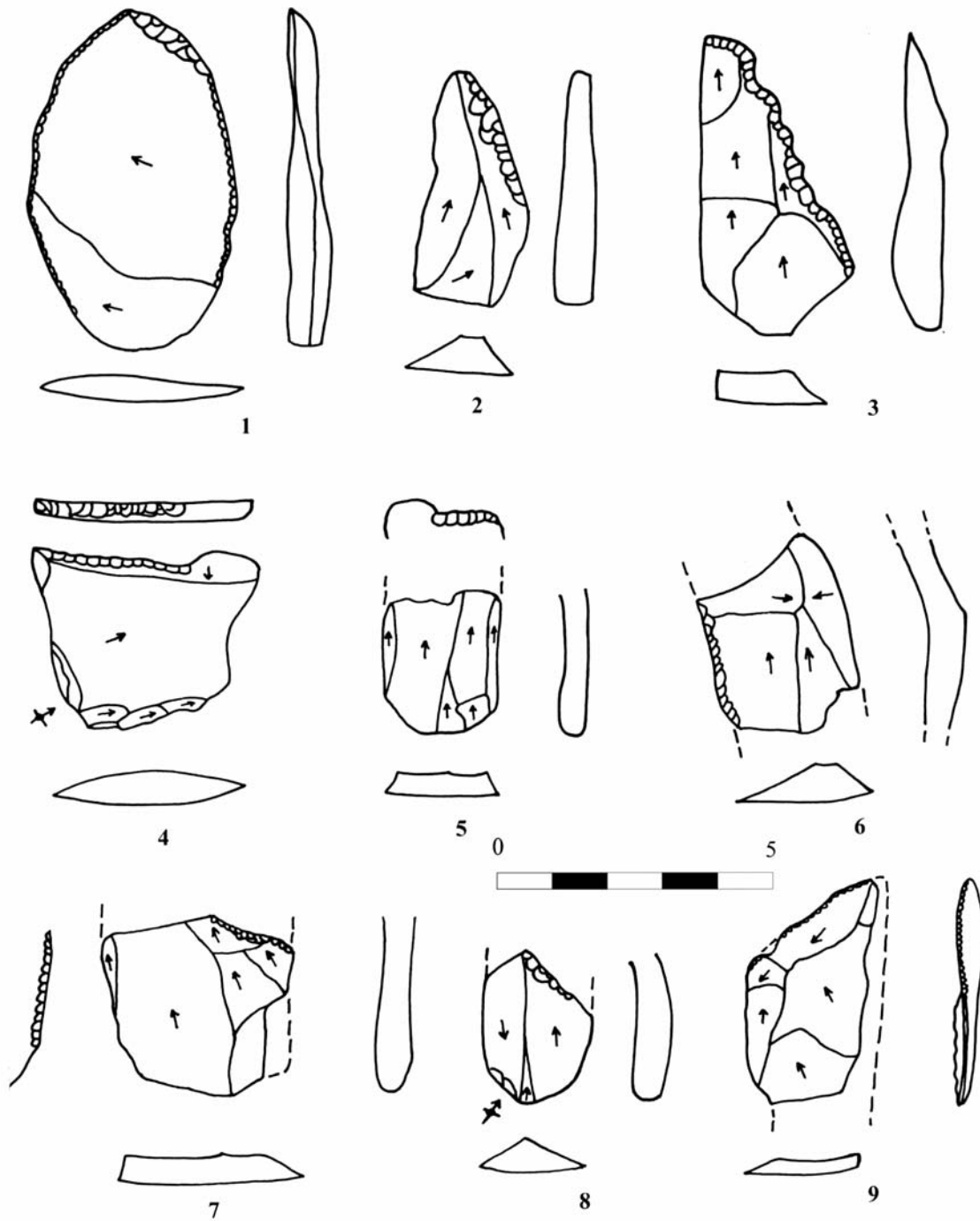
3. Uneltele. Dintre tipurile de unelte predomină racloarele, dar există și grattoare, trunchieri rețușate etc. Uneltele sunt făcute în special pe suporturi laminare; dintre acestea, cioplitorii le-au ales pe cele mai solide (l med. = 23,87 mm, gr. med. = 6,37 mm).

4. Culoarea obsidianului din așezările aurignaciene de aici este neagră, dar și gri fumurie.

Bibliografie

- L. Banesz 1968 *L'Aurignacien en Slovaquie*, în *Rivista di Scienze Preistoriche*, vol. XXIII, fasc. 1, p. 3-31.
- J.R. Bird 1991 *Obsidian characterisation and the peopling of the Pacific*, în *La Pierre Préhistorique. Actes du séminaire des 13 et 14 décembre 1990*, Laboratoire de Recherche des Musées de France, p. 53-58.
- M. Bitiri 1972 *Paleoliticul în Țara Oașului. Studiu arheologic*, Biblioteca de Arheologie, 1, București, 196 p.
- M. Cârciumaru et alii 1985 M. Cârciumaru, A. Muraru, E. Cârciumaru, A. Otetea, *Contribuții la cunoașterea surselor de obsidian ca materie primă pentru confecționarea uneltelor paleolitice de pe teritoriul României*, în *MemAnt IX – XI*, 1977 – 1979, Piatra Neamț, p. 561-603.
- R. Dobrescu 2002 *Atelierul aurignacian din punctul Coasta Bușagulului (Bușag, comuna Tăuții Măgherauș, jud. Maramureș)*, în *SP 1/2001*, București, p. 5-31.
- R. Dobrescu 2003a *Présence de l'Aurignacien du nord-ouest de la Roumanie*, în *Échanges et diffusion dans la Préhistoire méditerranéenne. Actes des congrès nationaux des sociétés historiques et scientifiques*, 121e Nice, 1996, Paris, p. 51-63.
- R. Dobrescu 2003b *Aurignacianul din Transilvania*, Teză de doctorat, București, 283 p.
- L.V. Koulakovskaya 1989 *Korolevo I: the Mousterian complexes II and I*, în *Anthropologie XXVII/2-3*, Moravské muzeum, Brno, p. 105-118.

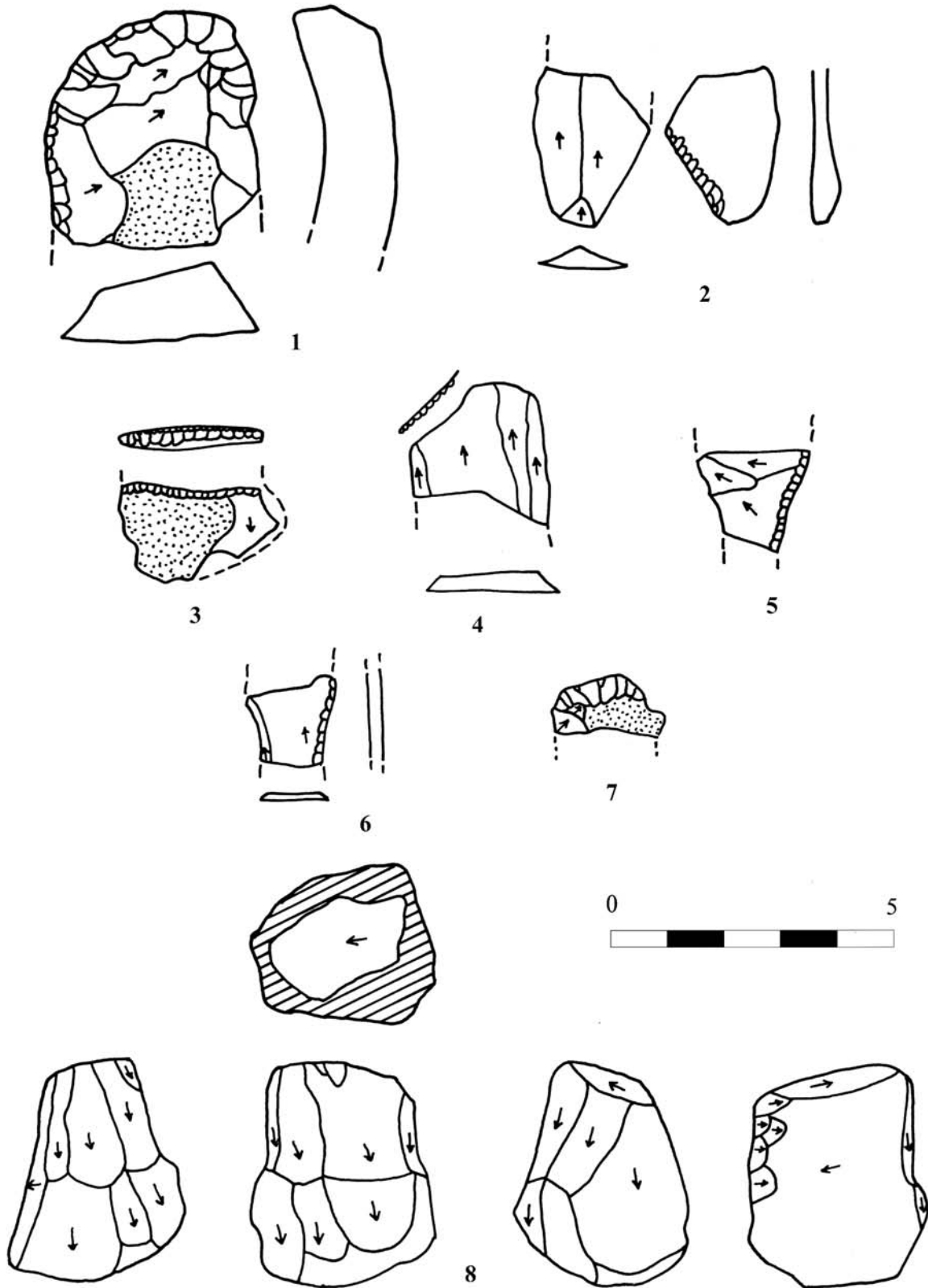
- M. Menu 1991 *Caractérisation de l'obsidienne*, în *La Pierre Préhistorique. Actes du séminaire des 13 et 14 décembre 1990*, Laboratoire de Recherche des Musées de France, p. 53-58.
- Al. Păunescu 1966 *Cercetări paleolitice. Țara Bârsei. Săpăturile de la Cremenea și Costanda-Lădăuți (r. Târgu Secuiesc, reg. Brașov)*, în *SCIV* 17/2, p. 319-333.
- Al. Păunescu 1998 *Paleoliticul și epipaleoliticul de pe teritoriul Moldovei cuprins între Carpați și Siret. Studiu monografic*, vol. I/1, București, 337 p.
- J. Tixier *et alii* 1980 J. Tixier, M.-L. Inizan, H. Roche, *Préhistoire de la pierre taillée – I – Terminologie et technologie*, Antibes, Centre de recherches et d'études préhistoriques, 120 p.
- O.W. Thorpe *et alii* 1984 O. W. Thorpe, S.E. Warren, J. G. Nandris, *The Distribution of Archaeological Obsidian in Central and Eastern Europe*, în *JAS* 11, p. 183-212.
- O. Williams, J. Nandris 1977 *The Hungarian and Slovak Sources of Archaeological Obsidian: an Interim Report on Further Fieldwork, with a Note on Tektites*, în *JAS* 4, p. 207-219.

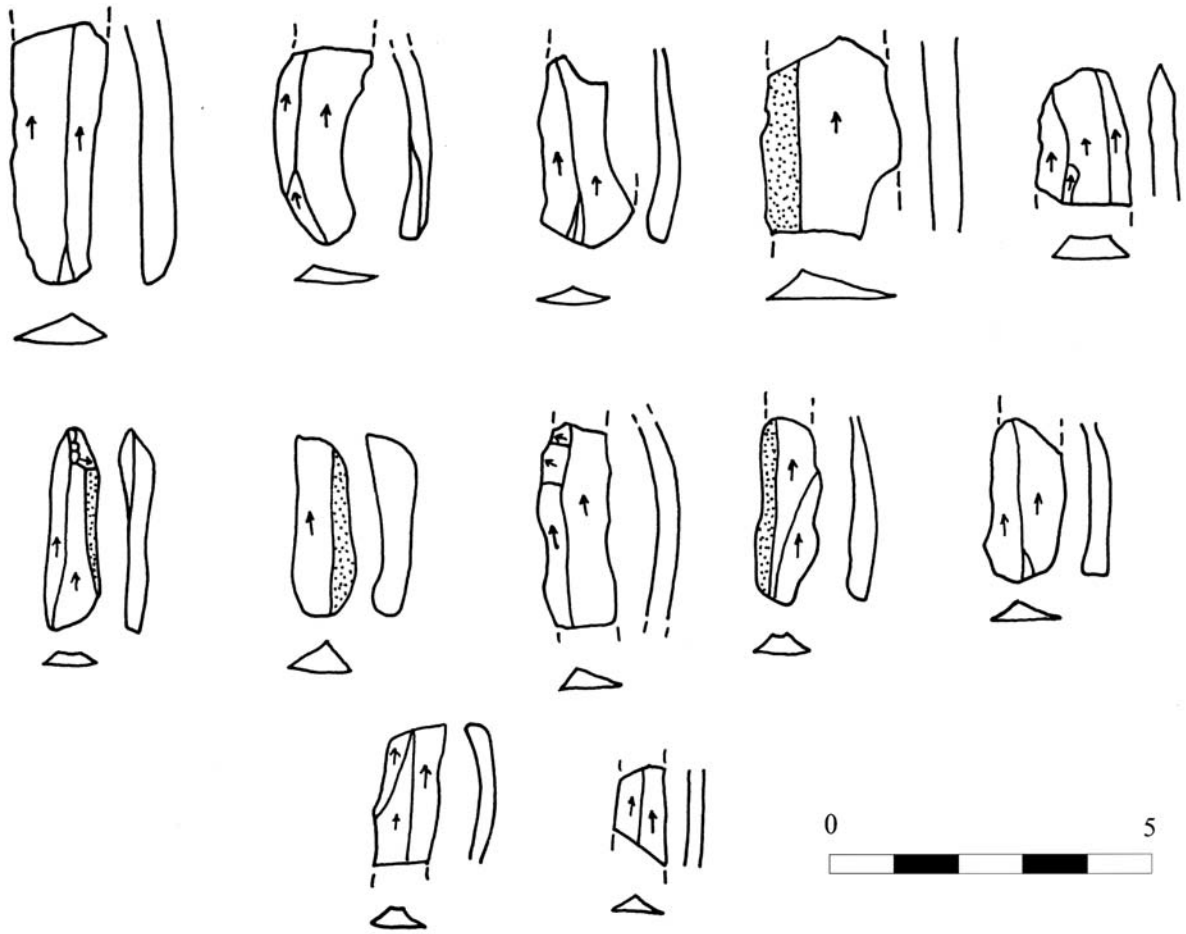
Pl. 1. Remetea Șomoș I. 1 - raclor convergent biconvex; 2 - vârf Levallois retușat; 3 - denticulată; 4 - raclor simplu concav; 5 - *encoche* inversă; 6 - lamă retușată; 7 - piesă cu retușe; 8 - trunchiere oblică retușată; 9 - așchie retușată.

Remetea Șomoș I. 1 - biconvex convergent sidescraper; 2 - retouched Levallois point; 3 - denticulate; 4 - simple concave sidescraper; 5 - inverse notch; 6 - retouched blade; 7 - retouched flake; 8 - oblique truncation; 9 - retouched flake.

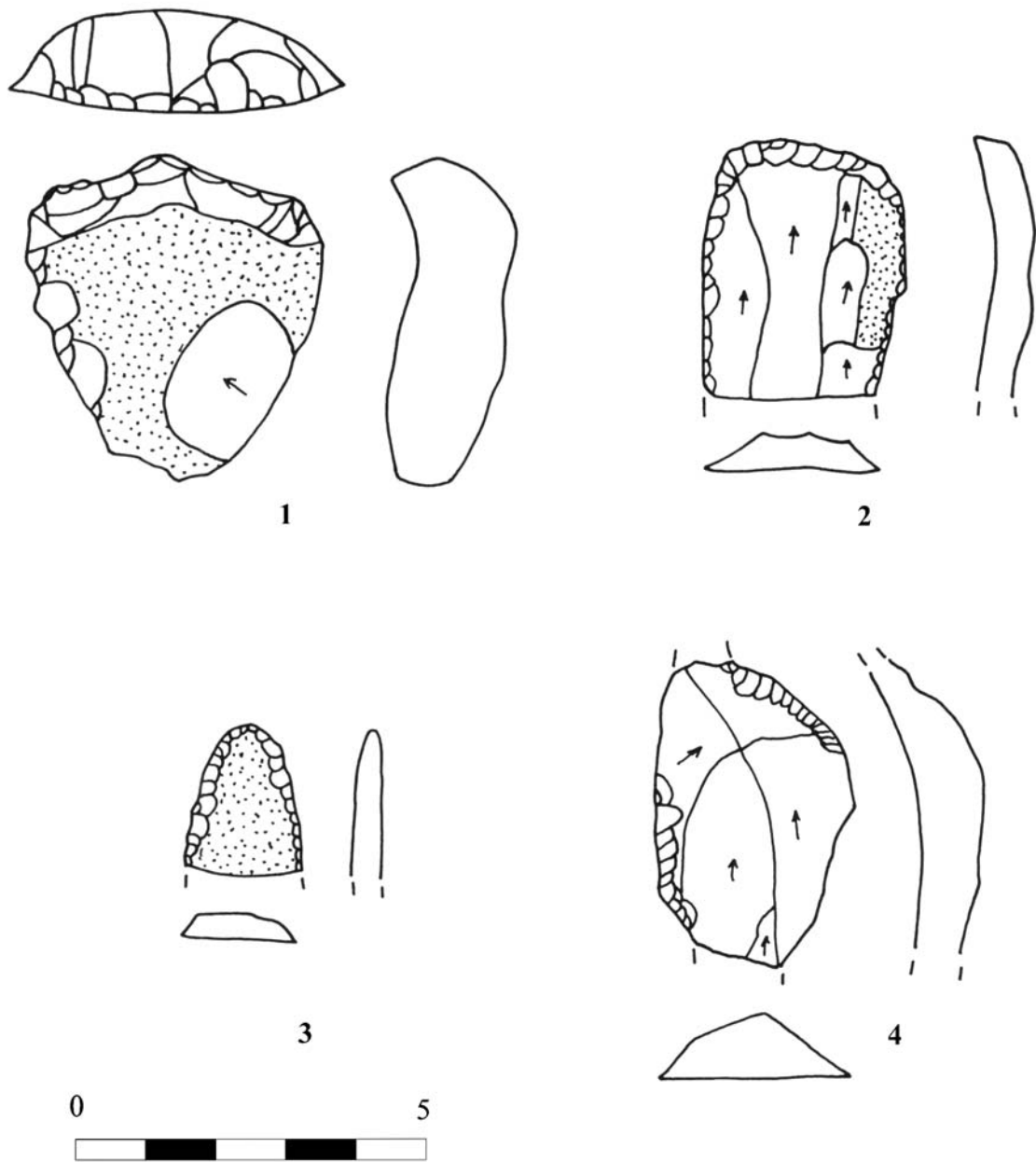

Pl. 2. Remetea Șomoș I. 1, 7 - gratoare; 3, 5 - racloare; 2 - piesă retușată; 4 - piesă cu retușe de folosire; 6 - lamelă retușată; 8 - nucleu terminat în debitaj de lamele.
 Remetea Șomoș I. 1, 7 - endscrapers; 3, 5 - sidescrapers; 2 - retouched flake; 4 - flake with use wear; 6 - retouched bladelet; 8 - bladelet core.

Pl. 3. Remetea. Șomoș I. Lame și lamele brute.
Remetea. Șomoș I. Non-retouched blades and bladelets.

Pl. 4. Boinești. 1 - gratoar *à museau*; 2 - gratoar pe vârful de lamă; 3 - lamă retușată. Călinești. 4 - gratoar atipic.
Boinești. 1 - *à museau* endscraper; 2 - endscraper; 3 - retouched blade. Călinești. 4 - atypical endscraper.

Abrevieri

ACMIT	Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice, Secția pentru Transilvania, Cluj-Napoca
AIGR	Anuarul Institutului Geologic al României, București
AJA	American Journal of Archaeology, Boston
AJPA	American Journal of Physical Anthropology, New York
Aluta.	Aluta, Sfântul Gheorghe
AMM	Acta Musei Meridionalis, Vaslui
AMN	Acta Musei Napocensis, Cluj-Napoca
AMP	Acta Musei Porolissensis, Zalău
AMT	Acta Musei Tutovenss , Muzeul "Vasile Pârvan" Bârlad
AnB	Analele Banatului S.N., Timișoara
AO (SN)	Arhivele Olteniei, Serie Nouă, Craiova
ARCIFE	Academia RSR, Centrul de Istorie Filologie și Etnografie, Seria Antropologică, Craiova
Argessis	Argessis, Studii și comunicări, Pitești
Apulum	Apulum, Alba Iulia
ArchB	Archaeologia Bulgarica, Sofia
ARCS	Annals of The Royal College of Surgeons, Londra
ArhMold	Arheologia Moldovei, Iași-București
ArheologijaSofia	Arheologija. Organ na Arheologičeskija Institut i Muzej, Sofia
ARMSI	Academia Română. Memoriile Secțiunii Istorice, Seria III, București
AS (IMP)	Archaeological Series (International Monographs in Prehistory)
B(M)SAP	Bulletin et Mémoires de la Société d'Anthropologie de Paris, Paris
BA	Biblical Archaeologist, Atlanta
BAI	Bibliotheca Archaeologica Iassensis, Iași
BAR	British Archaeological Reports, Oxford
BAR (BS)	British Archaeological Reports, British Series, Oxford
BAR (IS)	British Archaeological Reports, International Series, Oxford
BF	Before Farming, United Kingdom
BFSC	Buletinul Facultății de Științe, Cernăuți
BibIThr	Bibliotheca Thracologica, București
BMA	Bibliotheca Musei Apulensis, Alba Iulia
BMG	Bibliotheca Musei Giurgiuvensis, Giurgiu
BMN	Bibliotheca Musei Napocensis, Cluj-Napoca
BMJTA	Buletinul Muzeului Județean "Teohari Antonescu", Giurgiu
BMSAP	Bulletins et Mémoires de la Société d'Anthropologie de Paris, Paris
BRGK	Bericht der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts, Frankfurt am Main
BSA	Annual of the British School of Archaeology at Athens, Atena
BSPF	Bulletin de la Société Préhistorique Française, Paris
BSSC	Buletinul Societății Științifice din Cluj, Cluj-Napoca
CA	Cercetări Arheologice, București
CAANT	Cercetări Arheologice în Aria Nord-Tracă, București
CCDJ	Cultură și Civilizație la Dunărea de Jos, Călărași
CI	Cercetări Istorice, Iași
CIAAP	Congrès International d'Anthropologie et d'Archéologie Préhistoriques, Bruxelles
Cronica	Cronica Cercetărilor Arheologice, București
Dacia (NS)	Dacia (Nouvelle Serie). Revue d'Archéologie et d'Histoire Ancienne, București
DocPraeh	Documenta Praehistorica, Ljubljana
Drobeta	Drobeta, Drobeta Turnu-Severin
EJA	Journal of European Archaeology, London

ERAUL	Etudes et Recherches Archéologiques de l'Université de Liège, Liège
Eurasia	Eurasia Antiqua, Berlin
IJO	International Journal of Osteoarchaeology, Wiley Interscience.
IJNA	International Journal of Nautical Archaeology, London
INA	Institute of Nautical Archaeology, Drawer
Izvestija	Izvestija na Arheologiskija Institut, Varna
IzvestijaVarna	Izvestija na Narodnija Muzej (Izvestija na Varnenskoto Arheologičesko Družestvo), Varna
JAS	Journal of Archaeological Science
JEA	Journal of European Archaeology, London
JFS	Journal of Forensic Sciences, West Conshohocken
JMA	Journal of Mediterranean Archaeology, London
JWM	Journal of Wildlife Management, Texas
Materiale	Materiale și Cercetări Arheologice, București
MAU	Materiali z Antropologij Ukraini, Kiev
MCA (SN)	Materiale și Cercetări de Arheologie (Serie Nouă), București
MemAnt	Memoria Antiquitatis, Piatra Neamț
MM	Mesolithic Miscellany, Wisconsin
MNIT	Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei
OJA	Oxford Journal of Archaeology, Oxford
PA	Probleme de Antropologie, București
PRIA	Proceedings of the Royal Irish Academy, Irlanda
PTRS	Philosophical Transactions of the Royal Society of London, Londra
PZ	Prähistorische Zeitschrift, Leipzig-Berlin
RDAC	Report of the Department of Antiquities, Cyprus, Lefkosia
SCA	Studii și Cercetări de Antropologie, București
SCIV(A)	Studii și Cercetări de Istorie Veche (și Arheologie), București
SE	Sovetskaja Etnografija, Moscova
SP	Studii de Preistorie, București
StudPraeh	Studia Praehistorica, Sofia
Tor	Tor. Tidskrift för arkeologi – Journal of Archaeology, Uppsala
VAH	Varia Archaeologica Hungarica, Budapesta

ASOCIAȚIA ROMÂNĂ DE ARHEOLOGIE

STUDII DE PREISTORIE **Publicație a Asociației Române de Arheologie** **A publication of Romanian Association of Archaeology**

Dedicată studiilor de arheologie preistorică și celor interdisciplinare, revista publică articole de specialitate, iar suplimentul acesteia – monografiile, acte ale congreselor sau alte contribuții științifice.

Dedicated to prehistoric archaeology and interdisciplinary studies in archaeology, it publishes research articles and includes a supplement for the publication of monographs and other focused contributions.

Adresa ARA:

Address of ARA:

Șos. Pantelimon 352, sc. C, ap. 85, sect. 2, București, 021662, România,
phone: (+40) 0721712378 Cătălin Lazăr; (+40) 0724453872 Adrian Bălășescu,
contact: ara.romania@gmail.com; aroarh@yahoo.com; www.arheologie.ro

Au apărut din aceeași serie:

The following numbers have already been published:

Studii de Preistorie 1/2002

Roxana DOBRESCU - Atelierul aurignacian din punctul Coasta Bușagului (Bușag, comuna Tăuții Măgherauș, jud. Maramureș) / *L'atelier aurignacien du site Coasta Bușagului. (Bușag, comm. de Tăuții Măgherauș, dép. de Maramureș)*

Radian ANDREESCU, Douglass BAILEY, Steve MILLS, Steven TRICK, Pavel MIREA - Locuirea neo-eneolitică din valea Teleormanului, zona Lăceni-Măgura (Southern Romanian Archaeological Project) / *Neo-eneolithic occupation in the Teleorman valley, Lăceni-Măgura floodplain (Southern Romanian Archaeological Project)*

Constantin HAITĂ - Studiu sedimentologic preliminar asupra locuirii neo-eneolitice din valea Teleormanului, zona Lăceni – Vitănești. Southern Romanian Archaeological Project, campania 2000 / *Preliminary results of the sedimentological study of the neo-eneolithic occupation in the Teleorman valley, Lăceni – Vitănești floodplain. Southern Romanian Archaeological Project, 2000 field season*

Adrian BĂLĂȘESCU - Studiu arheozoologic preliminar al faunei de mamifere descoperite pe valea Teleormanului / *Preliminary arheozoological study of the mammal fauna of Teleorman valley*

Valentin RADU - Studiu arheozoologic preliminar al materialului prelevat din siturile de pe valea Teleormanului (Bivalvia, Gastropoda și Reptilia) / *Preliminary arheozoological study of the fauna of Teleorman valley (Bivalvia, Gastropoda and Reptilia)*

Adrian BĂLĂȘESCU, Valentin RADU - Culesul, pescuitul și vânătoria în cultura Boian pe teritoriul României / *La cueillette, la pêche et la chasse dans la culture Boian sur le territoire de la Roumanie*

Silvia MARINESCU-BÎLCU - Noi dovezi ale tradițiilor precucuteniene în mediul cultural cucutenian / *Nouvelles preuves des traditions précucuteniennes dans le milieu culturel cucutenien*

Stănică PANDREA - Observații referitoare la plăcuțele rombice din lut descoperite în așezări Gumelnița din nord-estul Munteniei și sudul Moldovei / *Observations concernant les plaques rhombiques en argile découvertes en établissements Gumelnița du nord-est de la Muntenie et du sud de la Moldavie*

Cristian MICU, Michel MAILLE - Recherches archéologiques dans le cadre de l'établissement-*tell* de Luncavița (dép. de Tulcea)

Cătălin BEM, Traian POPA, Valentin PARNIC, Carmen BEM, Daniel GARVĂN, Dan BĂRBULESCU, Irina GĂLUȘCĂ - Cercetări arheologice pe valea Neajlovului. Considerații generale asupra microzonei Bucșani / *Recherches archéologiques sur la vallée de Neajlov. Considérations généraux sur la microzone de Bucșani*

Constantin HAITĂ - Preliminary considerations on a sedimentary sondage performed on the Eneolithic *tell* from Bucșani

Cătălin BEM - A special Type of Aeneolithic Dwelling. *Unicum* or Deficiency of Conservation?

Valentin PARNIC, Vasile OPREA, Gabi DOBRE - Contribuții la repertoriul arheologic al județului Călărași. Descoperiri gumelnițene pe valea Mostiștei / *Contributions au répertoire archéologiques du département de Călărași. Découvertes gumelnitiennes du vallée de Mostiștea*

Recenzii / Book reviews

Marin CARCIUMARU, *Evoluția omului în cuaternar. Partea a III-a: Tehnologie și tipologie preistorică*, Târgoviște, 2000 (Roxana DOBRESCU)

Marin CARCIUMARU, *Peștera Cioarei Boroșteni. Paleomediul, cronologia și activitățile umane în Paleolitic*, Târgoviște, 2000 (Adrian DOBOȘ)

Studii de Preistorie 2/2003-2004

Douglass W. BAILEY - An Interview with Ian Hodder

Adina BORONEANȚ - The *Tardenoisian* in Romania – a false problem?

Nicolae MIRIȚOIU, Nicușor SULTANA, Andrei SOFICARU - Asupra unui craniu preistoric dintr-o descoperire întâmplătoare de la Schela Cladovei (jud. Mehedinți) / *About a prehistoric skull from a random discovery of Schela cladovei (Mehedinți County)*

Pavel MIREA - Considerații asupra locuirii Dudești din sud-vestul Munteniei / *Considerations about Dudești settlements in S-V Muntenia*

Valeriu SÎRBU, Stănică PANDREA - Neolithic objects bearing incised signs on the bottom found in the carpatho-balkan area -analysis and possible significance

Adrian BĂLĂȘESCU, Mircea UDRESCU - Matériaux ostéologiques du site énéolithique (niveau Boian, phase Vidra) de Vlădiceasca -Valea Argovei, dép. Călărași

Felicia MONAH, Dan MONAH - Les données archéobotaniques du *tell* chalcolithique de Poduri *Dealul Ghindaru*

Silvia MARINESCU-BÎLCU, Radian-Romus ANDREESCU - Piscul Cornișorului. 1945-1946

Alexandru Mihail Florian TOMESCU - Selective pollen destruction in archeological sediments at Grădiștea Coslogeni (Călărași county, Romania)

Tzvetana POPOVA - L'analyse anthracologique et carpologique du site de Madretz (Nova Zagora, Bulgarie)

Cristian SCHUSTER - Zu den *Ochsenhautbarren* (?) in Rumänien

Cătălin DOBRINESCU - Noi puncte de vedere privind cronologia bronzului târziu și a începutului epocii fierului în Dobrogea / *Nouvelles points de vue concernant la chronologie de l'époque du Bronze tardif et le debut de l'Epoque du Fer en Dobroudja*

Cristian LASCU, Silvia MARINESCU-BÎLCU - Noi date privind "depuneri" rituale în peșteri din Mehedinți / *Nouvelles données concernant le « dépôts » rituels dans le grottes de Mehedinți*

Adrian DOBOȘ, Mihaela IACOB, Dorel PARASCHIV - Descoperiri paleolitice în nordul Dobrogei *Découverts paléolithiques dans le Nord de la Dobroudja*

George TROHANI - Obiecte getice din fier descoperite la Căscioarele *Ostrovel/Objets gétiques en fer découverts à Căscioarele Ostrovel*

Recenzii / Book reviews

Linda ELLIS (editor), *Archaeological Method and Theory: An Encyclopaedia*, 2000, (Cătălin NICOLAE)

Stefan Karol KOZŁOWSKI, *Nemrik. An Aceramic Village In Northern Iraq*, 2002, (Irina NICOLAE)

Frédéric GÉRARD and Laurens THISSEN (editors), *The Neolithic of Central Anatolia. Internal Developments and External Relations during the 9th-6th Millennia CAL. BC*, 2002, (Alexandru DRAGOMAN)

Neța IERCOȘAN, *Cultura Tiszapolgár pe teritoriul României*, 2002, (Cătălin NICOLAE)

În slujba arheologiei / Serving the archaeology

Adrian DOBOȘ - C.S. Nicolăescu-Plopșor și arheologia paleoliticului/C.S. Nicolăescu-Plopșor and Paleolithic archaeology

Studii de Preistorie 3/2005-2006

Douglass W. BAILEY - An interview with Michael Shanks

Corneliu BELDIMAN, Diana-Maria SZTANCS - Pendeloques paléolithiques et épipaléolithiques de Roumanie

Adina BORONEANȚ, Alexandru DINU - The Romanian Mesolithic and the transition to farming. A case study: the Iron Gates

Alexandru DINU, David MEIGGS, Adrian BĂLĂȘESCU, Adina BORONEANȚ, Andrei SOFICARU, Nicolae MIRIȚOIU - On Men and Pigs: Were Pigs Domesticated at Mesolithic Iron Gates of the Danube?

Sanda BĂCUEȚ CRIȘAN - The Starčevo-Criș settlement from Zăuan „Dâmbul Cimitirului”. Old and new viewpoints

Sergiu HAIMOVICI - The study of the archaeozoological remains found in pit no 3, containing human skulls from Cârcea - *Viaduct*, Starčevo-Criș culture

Alexandru DRAGOMAN - Texte, discursuri și ideologie în cercetarea (e)neoliticului din România / *Texts, discourses and ideology in (E)Neolithic research in Romania*

Valentina VOINEA, George NEAGU - Începutul eneoliticului în Dobrogea: între prejudecăți și certitudini / *The beginning of the Eneolithic in Dobrogea: between preconceptions and certainties*

Cristian MICU, Florian MIHAIL, Michel MAILLE - Une représentation de bâtiment découverte dans le tell de Luncavița, point *Cetățuia*

Hortensia DUMITRESCU (cu o adnotare de / with an annotation of Silvia MARINESCU-BÎLCU) Zâmbreasca 1947

Mădălin - Cornel VĂLEANU - Descoperirile de la Cucuteni și Societatea de Medici și Naturaliști din Iași (1884-1891) / *Les découverts du site Cucuteni et la Société des Médecins et Naturalistes du Iassy (1884-1891)*

Gabriel VASILE - Un schelet incomplet atribuit primei epoci a fierului (Hallstatt), descoperit la Capidava / *La Bursuci - studiu anthropologic / An incomplete skeleton assigned to first period of Iron Age (Hallstatt), discovered at Capidava La Bursuci - anthropological study*

Matthieu LE BAILLY, Françoise BOUCHET - La Paléoparasitologie. Les parasites comme marqueurs de la vie des populations anciennes

Supplementum 1/2005

Valentin RADU - Atlas for the identification of bony fish bones from archaeological sites, Editura Contrast, București.

Supplementum 2/2007

Corneliu BELDIMAN – Industria materiilor dure animale in preistoria României. Resurse naturale, comunități umane și tehnologie din paleoliticul superior până în neoliticul timpuriu / *L'industrie des matières dures animales dans la préhistoire de la Roumanie. Ressources naturelles, communautés humaines et technologie dès le Paléolithique supérieur au Néolithique ancien*, Editura Pro Universitaria, București.